

EU:n tuettava kaikkien suomalaisten alueiden kehitystä tasapuolisesti

Tuoreessa hallitusohjelmassaan Antti Rinteen hallitus lupaa huolehtia elämisen ja yrittämisen edellytyksistä koko Suomessa.

Suomessa ollaan valmistelemaan päätöstä EU:n aluetukien käytöstä vuosina 2021–2027. Kyse on 4–5 miljardin euron kehittämishankkeista, joten ei ole yhdentekevää, miten rahat suunnataan. Koko Suomen etu on asetettava tärkeimmäksi tätä päätöstä tehtäessä.

Kuva Suomen alueiden kehittyneisyydestä on muuttunut viimeisen vuosikymmenen aikana. Mielikuva köyhästä ja kurjasta pohjoisesta tai vauraasta etelästä ei enää pidä paikkaansa. Alueiden sisällä ja välillä on tapahtunut kehitystä moneen suuntaan. Itä- ja Pohjois-Suomi suuralueena on kuronut kiinni kehittyneisyyseroa muuhun Suomeen. Aluepolitiikalla on siis ollut hyviä ja haluttuja vaikutuksia. Samaan aikaan erot eteläisten ja läntisten maakuntien sisällä ovat kasvaneet, ja hyvin haasteellisia alueita löytyy nyt ympäri Suomea.

Euroopan unionin aluepolitiikka on keskeisin väline alueiden kehityksen tukemiseksi. EU:n aluepolitiikan tarkoituksena on tukea heikoimpien alueiden kehitystä kohti eurooppalaista tasoa. Tällaisia alueita Suomessa ei ole. Toisaalta EU haluaa lisätä kasvua, työllisyyttä ja koulutusta koko unionin alueella. Suomen liittymissopimuksessa on tunnistettu pohjoisten, harvaan asuttujen alueiden pysyvät haitat ja niiden lieventämiseen on varattu oma tukensa, joka on tällä hetkellä 30 euroa asukasta kohden vuodessa. Tuki on käytettävissä Itä- ja Pohjois-Suomessa. Muutoin Suomi on EU:n näkökulmasta yhdenvertaista aluetta, vain Helsinki-Uusimaa ja Ahvenanmaa ovat kehittyneempiä alueita.

Tässä tilanteessa EU:n uuden aluepoliittisen kauden 2021–2027 toiminta tulee tukea vahvasti koko Suomen kasvua ja kehitystä. Tarvitsemme alhaalta ylös suuntautuvaa aluekehitystä, joka perustuu nykyistä enemmän alueiden omiin vahvuuksiin ja voimavaroihin, tarpeisiin, sisältöihin ja useampia alueita yhdistäviin teemoihin. EU:n aluepolitiikan tulee täydentää kasvuun, kilpailukykyyn, osaamiseen, saavutettavuuteen ja uusiutumiseen liittyviä kansallisia tavoitteita, kuten 75 prosentin työllisyysastetta, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan lisäämistä sekä pk-yritystoiminnan kansainvälistymistä. Työllistymiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn tulee myös kiinnittää huomiota.

Suomi saa aluepoliittisen tukensa EU:n kriteerien mukaan. Niissä painottuvat esimerkiksi bruttokansantuote, työttömyys ja harva asutus. Päätös siitä, miten Suomi käyttää nuo varat, on kuitenkin täysin omilla käsissämme. Päätöksenteossa on ajateltava koko Suomen etua. Kuitenkin nykyisellään huomattava osa EU:n kautta saatavasta tuesta on ohjautunut Itä- ja Pohjois-Suomeen pohjoisten, harvaan asuttujen alueiden tuen kautta.

Suomessa harjoitettu, EU:n tukema aluepolitiikka on hyödyttänyt merkittävästi Itä- ja Pohjois-Suomea. Suomen EU-jäsenmaksu kertyy kuitenkin pääosin Etelä- ja Länsi-Suomesta. Nyt olisikin aika tarkastella asiaa uudestaan. Poliitiikan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden kannalta on perusteltua siirtää rahoituksen painopistettä tasaisemmin koko Suomeen, kun erot suuralueiden välillä ovat tasoittuneet.

Jatkossa aluekehityksen kannalta on merkityksellistä, että alueiden kasvua, kilpailukykyä ja uusiutumista voidaan tukea korostamalla toimenpiteiden vaikuttavuutta, tuloksellisuutta ja leviämisvaikutuksia kaikilla alueilla mahdollistavasta eikä poissulkevasta näkökulmasta.

Alueiden kehitystä tulee tarkastella muutamaa suuraluetta hienojakoisemalla tasolla. Siten voidaan paremmin huomioida sekä alueelliset erityispiirteet että alueiden erilaiset kehittämistarpeet. Tärkeää on myös käsitellä samaan kehittyneisyysluokkaan kuuluvia alueita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti.

Eteläisen ja läntisen Suomen maakunnat esittävät, että tulevilla EU:n aluepolitiikan kaudella Suomi jakaa kehittämisvarat yhden koko maata koskevan ohjelman kautta nykyistä tasaisemmin koko maahan. Aluepolitiikassa tulee korostaa koko Suomen etua ja alueiden kehittämisen kansallisia tavoitteita. Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelman mukaisesti elinvoimaa ja toimintakykyä on vaalittava koko Suomessa hyödyntäen mahdollisimman tehokkaasti EU:n rahoitusmuotoja. EU:n alue- ja rakennepolitiikan tehokas toteutus Suomessa edellyttää varojen merkittävää kohdentumista Etelä- ja Länsi-Suomeen.

Etelä- ja Länsi-Suomen maakunnan liittojen ja ELY-keskusten puolesta,

Kaj Suomela
maakuntajohtaja, Pohjanmaan liitto

Ossi Savolainen
maakuntajohtaja, Uudenmaan liitto

Marja-Riitta Vest
ylijohtaja, Pohjanmaan ELY-keskus

Mika Soininen
ylijohtaja, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

Pasi Patrikainen
ylijohtaja, Keski-Suomen ELY-keskus